

EURIPIDES

HIPPOLYTOS

TRAGEDIJA
V PETIH DEJANJIH.

PREVEL
dr. FRAN BRADAČ.

EURIPIDES

HIPPOLYTOS

TRAGEDIJA V PETIH DEJANJIH.

PREVEL

DR. FRAN BRADAČ.

LJUBLJANA 1925.

ZALOŽIL PREVAJALEC.

202107783

TISKALA TISKARNA „MERKUR“ V LJUBLJANI.

PREDGOVOR.

Za Euripidovo Medejo pošiljam v svet njegovega Hippolyta — na svojo žalost v samozaložbi.

Hippolytos je kot erotično-patologična tragedija soroden z Medejo; igrali so ga z velikim uspehom kmalu za njo. Naša tragedija, Hippolytos stephanéphoros (Hippolytos prinaša Artemidi venec s svetega travnika v dar), je predelana prvotna tragedija, Hippolytos kalyptómenos (Hippolytos si je sramežljivo zakril obraz, ko mu je Phaidra razodela prepovedano ljubezen). Prvotna tragedija, v kateri je Euripides načrtno Phaidro kot tip ženske brezsravnosti, ni imela uspeha in Euripides jo je predelal in modificiral Phaidrin značaj.

Snov je v jedru vzeta iz atiške pripovedke. Phaidra, hčerka Minoja in Pasiphaeje, soproga kralja Theseja, se strastno zaljubi v svojega pastorka Hippolyta, sina Theseja in Amazonke Antiope. Ker sramežljivi mladenič nje no ljubezen zavrne, se mačeha sama usmrti, pastorka pa očrni pri očetu, da je on grešil proti njeni časti. Theseus verjame, izžene sina ter ga prekolne, roteč Poseidona, ki mu je bil nekoč obljubil, da mu izpolni tri želje, naj pogubi Hippolyta. Ko se Hippolytos pelje po morski obali, se dvigne iz morja pošastni bik, Hippolytovi konji se splašé in mladenič se ubije. Artemis, ki jo je Hippolytos v nasprotju z Aphrodito visoko častil, izpriča njegovo nedolžnost ter mu v zadoščenju ustanovi stalen kult.

Euripides bržkone ni hotel predočiti v Hippolytu zastopnika abstraktnega moralnega principa, ampak individualnega človeka, ki ima neupogljivo voljo in neomajno vztraja pri prisegi. Tudi v tej tragediji ni tragične krivde, pravi tragični moment je zvesto vztrajanje pri prisegi. Dojilji, ki mu je zvodniško razodela mačehino ljubezen, je dal besedo, da bo molčal o tem, kar mu je povedala. Sicer pravi pozneje dojilji: »Samo jezik je prisegel, ne srcé!« a slednjič vendar čuti, da ga prisega veže, in zato se ne more braniti pred očetom, ki ga prekolne. Hippolytos se žrtvuje zavoljo prisega in njegove besede, češ, da je prisegel le jezik, ne srcé, so le izraz ogorčenja proti dojilji.

Phaidra je nasprotje k Hippolytu: ženska brez lastne volje, vdana sili Aphrodite. Pri svojem soprogu ne najde tega, po čemur hrepeni, zato upa, da bo to dosegla pri Hippolytu. Domišljija ji prekipeva od predstav o veseljem, mladem življenju Hippolyta, v svoji notranjosti je vsa živahna, na zunaj pa mirna in dostojanstvena. Pesnik pozna človeško naravo: noben čut zvestobe ali dolžnosti do soproga, ki jo ljubi, se ne upira njeni strasti, ampak Phaidra se boji samo sramote in skandala. Rajši umrje, nego da bi nastal skandal! Phaidra je dama širokega sveta! Pozna le zunanjo sramežljivost, ne sramežljivosti srcá. To je pesnik čudovito izrazil v prizoru, ko hoče Phaidra povedati dojilji o svoji ljubezni: dojilja naj prva govori! In ko dojilja ugane, v koga je Phaidra zaljubljena, po kom hrepeni, ter prva imenuje Hippolyta, tedaj Phaidri kar odleže: »Ti si to rekla, ne jaz.«

Osebe.

Aphrodita.

Artemis.

Theseus, athenski kralj.

Phaidra, njegova soproga.

Hippolytos, njegov sin.

Starec } *Hyppolytova*

Konjar } *služabnika.*

Phaidrina komornica.

Zbor troizenskih žena.

Hippolytovo služabništvo kot stranski zbor.

PRVO DEJANJE.

(V ozadju pročelje troizenske kraljeve palače. Pred njo kip Aphrodite in kip Artemide. Pred vsakim oltar.)

PRVI PRIZOR.

(Aphrodita.)

Aphrodita.

- Pri smrtnikih in v nebu slujem jaz,
boginjo Kyprido¹ me zovejo.
Kar biva jih in gleda solnčno luč
od Ponta do Atlantskega oceana,
5 od vseh veličam nje, ki me častijo,
a kdor me zaničuje, tega uničim.
Je namreč tudi v božjem rodu to,
da so veseli, če časti jih človek.
Dokažem kmalu, da je res tako.
10 Otrok Theséjev, Amazonkin sin,
Hippolytos, pobožnega Pitthéja
gojenec, je edini med občani
troizenske zemlje, ki me ponižuje,
odklanja zakon in ljubezni slast.
15 A Phoiba sestro, Zevsa hčer Artemido
časti kot vseh bogov najvišje bitje.
V zelenem gozdu vedno je z devico

- in zver lovi s krdelom hitrih psov,
deležen višje družbe od človeške.
- 20 Ne grize me zavist. Čemu bi me?
Toda kar proti meni je zagrešil
Hippolytos, za to se maščevala bom
še danes. Davno je storjen načrt,
lahkó bo delo. — Prišel je nekoč
- 25 Hippolytos v Athene iz Troizena
k svetim misterijem;² takrat se je
na prvi pôgled zaljubila vanj
neodoljivo Phaidra, plemenita
očetova soproga — moj naklep!
- 30 Še preden se vrnila je v Troizén,
je dala duška svojim srčnim čuvstvom:
svetišče je zgradila Aphroditi
poleg akrópole, kjer vidiš na Troizén,
hram Aphrodite, zване po Hippolytu.
- 35 Ko je Theseús zapustil tla athenska,
da s sebe kri opere Pallantidov,³
in je prišel s soprogo v to deželo,
da bo v prognanstvu živel leto dni,
- 40 tedaj nesrečnica je vzdihovala,
z ljubezni želom v srcu je umirala —
molcé; za njeno bol ni nihče znal.
Toda tako sprhneti ta ljubav ne sme;
povem Theséju, da bo vse očito.
- 45 Tegà mladiča, mojega sovraga,
ubije očetna kletev; knez morja
Poseidon je Theséju daroval
obljubo, da mu tri željé izpolni.
Pogine tudi Phaidra, dasi častno.

- 50 Njena nesreča mi ne sme braniti
 osvete nad sovragi, ki uteší srcé.
 Pa — glej, tamle prihaja sin Theséjev,
 Hippolytos baš z lova. S pota mu grem.
 Glej, spremlja tropa ga služabnikov
 55 in poje slavospev Artemidi.
 Ne sluti, da je Hadov vhod odprt
 in da poslednjič gleda solnčno luč.

(Odide.)

DRUGI PRIZOR.

(Pride Hippolytos, z vencem poljskih cvetlic v roki, v lovski opravi, za njim služabništvo, prav tako lovsko opremljeno. Krenejo k Artemidinemu oltarju in pojejo boginji na čast.)

Hippolytos.

- Za menoj, za menoj, tovariši,
 in pojte nebeški Zevsovi hčerki
 60 Artemidi, naši zaščitnici!

Zbor služabnikov.

- Vzvišena, vzvišena, sveta gospá,
 Zevsova hčerka!
 Bodi pozdravljena, Artemis,
 dete Letoje^a in Zevsa,
 65 vseh devic najlepša!
 V zlatih dvorinah
 mogočnega Zevsa
 bivaš, plemenita boginja.
 Tebi se klanjamo,

- 70 čista, najlepša
v Olympu devica,
tebi, o Artemis!

Hippolytos

(položi venec na oltar).

- Tebi, gospa, prinašam tale venec,
spleten je na livadi nekošeni,
75 kjer se pastir ne upa črede pasti,
kjer jeklo ne zvení, kjer le čebela
brenčí spomladi po deviški trati.
Kropí jo z roso vila sramežljiva,
le komur je nedolžnost prirojena,
80 ne priučena, sme cvetlice brati,
kdor pa je z grehom v srcu, tja ne sme.
Gospa častita, sprejmi ta nakit
iz mojih čistih rok, da bo krasil
ti zlatolaso glavo. Meni le
85 med vsemi smrtniki je ta odlika,
da te razumem, govorim s teboj,
da glas tvoj čujem, dasi te ne vidim:
daj, da tako končam življenja tek.

(Hoče v palačo.)

TRETJI PRIZOR.

(Hippolytos. Starec.)

Starec

(iz zbora mu zastopi pot).

- Knez! Kajti le bogovi so vladarji —
90 Bi hotel čuti dober moj nasvèt?

Hippolytos.

Prav rad. Sicer bi bil nespameten.

Starec.

Saj veš, da smrtnikom je običaj, —

Hippolytos.

Ne vem! Po čem me neki izprašuješ?

Starec.

da jim mrzí napuh in svojeglavnost.

Hippolytos.

95 Sevé! Nikomur ni prevzetnost všeč.

Starec.

Prijaznost pa — ne misliš, da ugaja?

Hippolytos.

Gotovo! Majhen trud, bogat dobiček!

Starec.

Pa misliš, da je isto pri bogovih?

Hippolytos.

Da, če zakóni naši božjih so odsvit.

Starec.

100 Zakaj tedaj boginjo sveto žališ?

Hippolytos.

Katero? Pazi, da ti jezik ne zablodi!

Starec

(pokaže Aphroditin kip).

Glej, tu stoji pred vrati — Aphrodita.

Hippolytos

(površno pozdravi boginjo).

Od daleč jo pozdravljam, ker sem čist.

Starec.

Toda mogočna je in slavna pri ljudeh.

Hippolytos.

105 Vsakomur drag je drugi bog in človek.

Starec.

Premoder si; o naj ti bo v korist!

Hippolytos.

Bogov ne maram, ki se časte ponoči.

Starec.

Častiti moramo bogove, sin.

Hippolytos

(se naglo okrene).

- 110 Odidite, tovariši, v palačo,
za jed skrbite! Rádost je po lovu
pri polni mizi. In počésati
bo treba konje. Po obedu jih
zaprežem in pošteno predrevím.

(Služabniki odidejo. — Starcu.)

In tvoji Aphroditi kličem zbogom.

Starec

(počaka, da je sam, potem stopi k Aphroditinemu oltarju).

- 115 A jaz posnemati ne smem mladine,
preudarno govorim, kot sužnju gre.
Zato bom molil tu pred tvojim kipom,
gospodarica Kypris. Prizanesti
je treba, če mladost objetna
120 brezbožno govori; ne čuj tegà.
Modrejši od človeka mora biti bog.

(Odide.)

ČETRTI PRIZOR.

Zbor troizenskih žená

(pride od druge strani).

- Iz morske skale
izvira studenec
in polni vrče neprestano
125 z živo vodó.
Tam mi družíca

- v potočku je prala
 bagréno perilo
 ter ga sušila v solncu
 130 po skali prisojni.
 Tu prvič sem čula o naši gospé,

 da hira bolna
 domá, da ji tenka
 tkanina senči plavo glavo.
 135 Tri dni bajé
 se dotaknila
 ni jedí, pijače
 z božanskimi usti,
 Demetrin dar se ji gnusi.
 140 Bolesti vzrok skriva,
 njen cilj je le smrti temotni pristan.

 Tebe, mlada žena, je omračil
 Pan,⁵ mordà Hekáta⁶
 ali svetih Korybantov⁷ trop
 145 ali Rhea,⁸ gorska mati.
 Morda si grešila kdaj
 proti Artemidi, lovíci,
 in trpiš za opuščeno žrtev.
 Ta boginja gre po kopnem
 150 in čez jezera, čez morje,
 čez razburkano valovje za teboj.
 Morda mami tvojega soproga,
 glavo slavnih Erehtidov,⁹
 tajna, skrivana ljubav,
 155 ki odbija ga od tebe?

Ali je priplul mornar
 s Krete očetne preko morja
 v naše gostoljubno pristanišče
 ter prinesel vest kraljici,
 160 da na postelji zdaj hira
 od bolesti, ki ji stiskajo srcé?

Slabotna ženska je narava,
 zato že majhna bol
 rodi otožno, blodno misel.
 165 I v meni vstal nekoč je tak vihar,
 pa sem prosila na pomoč
 Artemido nebeško,
 ki vlada lokom; še nikdár
 ni moje prošnje odklonila.

Načelnik zbora.

170 Glej tamle pred vrati staro dvorjanko!
 Kraljico nesó iz palače.
 Nad obrvmi ji plava oduren oblak;
 kaj neki pomeni to, duša vprašuje,
 zakaj je kraljici teló onemoglo,
 175 zakaj pobledelo ji lice.

DRUGO DEJANJE.

PRVI PRIZOR.

(Služabnice prineso Phaidro iz palače. Dvorjanka nadzoruje ter motri nekaj časa bolnico.)

Dvorjanka.

O beda človeška, bolezní gorjé!

Kaj naj ti storim in kaj opustim?

Tu svetlo je solnce in jasen je zrak;
prinesle bolniško smo postelj ti sem

180 iz mračne palače.

Le ven si želela, drugega nič,

a zopet te vleče v palačo nazaj,

obstanka ti ni in veselja nikjer;

kar imáš, ti mrzi, česar nimaš, želiš,

185 ker zdi se ti boljše in dražje.

(Se okrene.)

O bolje je biti bolnik kot strežaj!

Tam bol je le ena, strežaj pa trpi
telesne napore in srčno bolešt.

Človeško življenje je sólo gorjé,

190 ne najdeš oddiha v naporih.

A lepše življenje, ki čaka nas tam,
je zavito v temò in skrito v megláh.

Zato se zdaj s puhlo ljubeznijo vsi
 lovimo za níčevni zemeljski blesk,
 195 ker ono življenje neznano je nam,
 ker videlo ni še podzemlja okó,
 le bajke edina so priča.

Phaidra.

Ah, dvignite me in podprite glavó!
 Zrahljane so mojih udov vezi;
 200 podržite, dekleta, mi težke roké!
 Tale šapelj na glavi tišči me preveč —
 odveži, razpusti po plečih lase!

Dvorjanka.

Potrpi, otrok, iz nevolje nikar
 premetavati se.
 205 Prenesla boš laže bolezní zlo,
 če pogumno in voljno trpiš bolest:
 trpeti je usoda človeška.

Phaidra.

Ojoj!
 Ko bi mogla iz rosnega vrelca
 zajeti požirek bistre vodé
 210 in leči pod topol na trato zeleno,
 mordà bi se vendar umirila.

Dvorjanka.

Kaj praviš, otrok?
 Menda vendar ne boš kar tu pred ljudmi
 blebetala besed, ki vročice so plod?

Phaidra

(plane kvišku).

- 215 Pustite me v góro, pustite me v gozd,
 med smreče, kjer psi krvoločni podé
 jelena šarenega!
 Bogovi! Ah, s kakšno slastjó
 bi zavpila na pse
 220 in kopja zgrabíla železno ost
 ter treščila tik ob plavih laseh
 thessalsko puščico.

Dvorjanka.

- Kaj mučiš, hčerka, srcé si tako?
 Kako da se brigaš za lov tudi ti?
 225 Zakaj po studenčnici vsa hrepeniš?
 Saj veš za studenček na trati pod gradom,
 tu lahko zajamem svežilne vodé.

Phaidra.

- O Artemis, morske obali gospa,
 kjer konjska kopita teptajo zemljó,
 230 ah, da bi mogla na tvoje ravní
 in brzdati žrebce beneške!¹⁰

Dvorjanka.

- Neumnica, kaj si izbleknila spet?
 Pravkar hrepenela v goró si na lov,
 zdaj vleče te slà na peščeno obal,
 235 da bi brzdala žrebce.
 Le prorok bi nam povedati znal,

kdo izmed bogov ti je zmešal pot
in omračil duhá.

Phaidra

(omahne zopet na počivalnico).

- O kaj sem storila nesrečnica jaz?
240 Kje pameti zdrave zgubila sem pot?
Zblaznela sem, padla zbog kletve demóna.
O strašno gorjé!
Daj, babica, daj, zakrij mi obraz!
Sramujem se svojih neumnih besed.
245 Zakrij me! Glej, sólze mi vro iz oči
in lice obliva rdečica sramú.
Ah, priti k zavesti, to strašno bolí!
Strahota je blaznost, a rajši umrí,
kot da bi se zopet zavedel.

Dvorjanka.

- 250 Zakrijem te. Toda kdaj meni bo smrt
objela telo?
Živela sem dolgo in marsikaj vem.
Če v ljubezni se družijo smrtni ljudje,
bi morali brzdati svoje strasti,
255 da ne vrinejo duši se v mozeg.
Ohlapna naj vedno ljubezni bo vez,
da jo lahko pritegneš in spet popustiš.
Pretežko je breme za eno srce,
če mora za dvoje se tresti v skrbeh,
260 kot jaz za gospo se zdaj tresem.
Za kar se v življenju poganjaš preveč,
prevara te — pravijo — često in manj
ti prinese radosti kot žala.

Zato pa vam pravim, da je bolje povsod
 265 do mere nego čez mero.
 In kdor je razumen, ta bo z menoj.

DRUGI PRIZOR.

(Zbor. Dvorjanka. Phaidra.)

Načelnica zbora.

Starka, kraljice Phaidre zvesta strežnica,
 trpljenje kruto vidim, a ne vem,
 kakšna je to bolezen; prosim te,
 270 povej mi, tebi je gotovo znano.

Dvorjanka.

O ne, mi ni, ker noče govoriti.

Načelnica zbora.

In tudi ne, kaj je boleznini vzrok?

Dvorjanka.

Smo zopet tam, kot prej. O vsem molči!

Načelnica zbora.

Kako je slaba in upehana!

Dvorjanka.

275 Ni čuda; saj je že tretji dan brez jela.

Načelnica zbora.

Kaj se ji blede ali hoče umreti?

Dvorjanka.

Umreti! Od gladú poginiti!

Načelnica zbora.

Čudno zares! In mož? — Je zadovoljen?

Dvorjanka.

Gospa taji in pravi, da ni bolna.

Načelnica zbora.

280 Na očeh ji vidi, če jo le pogleda.

Dvorjanka.

Slučajno se mudi izven dežele.

Načelnica zbora.

Pa moraš ti storiti vse, da zveš,
kaj ji morí telo in meša pamet!

Dvorjanka.

Poiskusila sem vse, a brez uspeha.
285 Kljub temu imám še vedno dobro voljo,
da se na lastne boš oči prepričala,
kako skrbim v nesreči za gospo.

(Phaidri.)

Predrago dete, pozabiva, ti in jaz,
kar prej sva govorili, bodi dobra,
290 izvédri čelo, bodi drugih misli!
Jaz nisem bila prej dovolj obzirna,
zdaj krenem drugo, boljšo pot nasveta.
Če je v bolezni tvoji kaj skrivnosti,
glej žene, ki bi rade pomagale!

295 Če smejo o bolezni čuti možki,

povej, da ti pokličemo zdravnika!
 — No? Kaj molčiš? Ne smela bi molčati;
 zavrni me, če prav ne govorim,
 a če je dober moj nasvèt, se vdaj!

300 Besedo zini, sem poglej! — Gorjé mi!

(Ženam.)

No, vidite, zaman je ves moj trud!
 Tam smo kot prej. Beseda je ne gane,
 tako kot vedno je za prošnje gluha.

(Phaidri.)

A nekaj vedi — potlej pa kljubuj,
 305 če hočeš kot morjé — če boš umrla,
 si kriva, da očetovega žezla
 otroci tvoji ne dobé. Prisegam
 pri viteški Amazonki, ki rodila
 je tvoji deci kneza — nezakonea,
 310 a plemenit je — dobro ga poznaš,
 Hippolyta —

Phaidra

(ki je doslej ležala brezbrizno, plane kvišku).

Ojoj!

Dvorjanka.

Te je zadelo?

Phaidra.

Ubila si me! Rotim te pri bogovih,
 tega imena níkdar več ne zini!

Dvorjanka.

315 Vidiš? Razumna si, a vendar nočeš
otrokom svojim dobro in živeti!

Phaidra.

Otroke ljubim. Druga bol me muči.

Dvorjanka.

Kri ne drži se tvojih rok, gospa?

Phaidra.

Roké so čiste — madež je na srcu.

Dvorjanka.

Kdo ga je vtisnil? Morda kak sovražnik?

Phaidra.

320 Prijatelj me gubí, a kriv ni on, ne jaz.

Dvorjanka.

Je li Theseús grešil kaj proti tebi?

Phaidra.

O da bi nikdar me ne videl krive!

Dvorjanka.

Kakšna strahota torej v smrt te goni?

Phaidra.

Pústi moj greh, saj se ne tiče tebe!

Dvorjanka.

(pade pred njo na kolena).

325 Ne grem odtod, ostanem tu pri tebi.

Phaidra.

Kaj počneš? S silo mi objemaš roko?

Dvorjanka.

Da, in kolena tudi, ne pustim te.

Phaidra.

Hudó ti bo, nesrečnica, če zveš, hudó.

Dvorjanka.

Zgubiti tebe — kaj je hujšega?

Phaidra.

330 O, saj me boš, a v čast mi bo usoda.

Dvorjanka.

Kaj torej skrivaš, če pravično prosim?

Phaidra.

Kar je sramota zdaj, bo pôtle čednost.

Dvorjanka.

Tem večja ti bo čast, če zdaj poveš.

Phaidra.

Za bóga, idi, pústi mi desnico!

Dvorjanka.

335 Ne grem, ker mi ne daš, kar mi dolguješ.

Phaidra.

Dam ti, ker čislam tvoje vnete prošnje.

Dvorjanka

(vstane).

Molčim tedaj. Sedaj govóri ti!

Phaidra.

Nesrečna mati, blodno si ljubila!¹¹

Dvorjanka.

Ti misliš tura, dete, ali kaj?

Phaidra.

340 Uboga sestra, Bakchova soproga!¹²

Dvorjanka.

Kaj ti je, dete? Lastni rod grdíš?

Phaidra.

In jaz sem tretja, ki ginevam bedno.

Dvorjanka.

Strmim od groze. Kam ti gre beseda?

Phaidra.

Odtod nesreča moja, nova ni.

Dvorjanka.

345 Še zdaj ne vem, kar sem hotela čuti.

Phaidra.

Ah!

Izreci sama to, kar naj priznam.

Dvorjanka.

Jaz nisem vedež, da bi zrla v tajno.

Phaidra.

Kaj čutiš, ako ljubiš, kakor pravijo?

Dvorjanka.

Najvišjo slast, otrok, pa tudi žalost.

Phaidra.

350 Potem je menda zadnje delež moj.

Dvorjanka.

Kaj praviš, dete? Ljubiš? Koga ljubiš?

Phaidra.

Kóga? Ah, Amazonkinega sina —

Dvorjanka.

Hippolyta?

Phaidra

(se zgrudi na počivalnico in se zakrije).

To ti si rekla, ne jaz.

Dvorjanka.

Gorjé! Kaj praviš? To je moja smrt!
 355 Žené, to zame je preveč, tegà
 ne preživim. Sovražim dan, sovražim
 življenja luč. O, v morje bom skočila,
 naj smrt me reši! Zbogom! Ni me več!
 Saj se krepost — če tudi nehote —
 360 udaja grehu. Aphrodita ni
 samo boginja, več je, kar je že:
 uničila je Phaidro, mene, hišo.

TRETJI PRIZOR.

(Zbor. Phaidra.)

Načelnica zbora.

Ste čule, ah, ste čule
 kraljičino strašno bol
 365 iz njenih lastnih ust?
 Umrem naj, preden bom
 s teboj enakih misli! Ah gorje, gorje!
 Uboga, kaj trpiš!
 Za muke so ljudje rojeni!
 370 Odkrila si greh, zgubljena si!
 Še tale dan. predolg je zate.
 Zadelo zlo bo hišo;
 kam meri Aphrodita,
 ni več skrivnost, uboga hčerka Krete!

Phaidra

(pogumno vstane in stopi k zboru).

- 375 Troizénske žene, ki vam dom je prag
Peloponeza, mnogo dolgo noč
premišljevala sem že prej, odkod
ljudem življenja beda; zdi se mi,
da ne grešé z razumom, kajti mnogo
380 je pametnih; temveč takole je:
razumemo in vemo, kaj je dobro,
pa nočemo storiti, ker smo leni
ali ker slast nam več je kot krepost.
In mnogo je slasti v življenju našem:
385 posédanje, brezdelje — sladko zlo —
in sramežljivost, ki je dvojna: ena
je čednost, druga je v nadlogo nam.
Če vedeli ljudje bi pravo mejo,
ne imeli bi besede ene za obe.
- 390 Tega prepričanja ne bo mi vzel
ne lek, ne čar, da bi krenila spet
v nasprotno smer. Pokažem ti še dalje
pot svojih misli. Ko me je ranila
ljubezen, sem preudarjala, kako
395 bi rano prebolela najčastneje.
Pa sem začela s tem, da sem molčala,
tajila bol. Jeziku ne zaupaj;
zna drugih misli grajati, a sam
si seka često baš najhujše rane.
- 400 Potem sem mislila, da s treznostjo
premagam blodnjo. Slednjič, ko sem videla,
da nisem strásti kos, sklenila sem

umreti, ker je to najbolje zame —

(zbor in dvorjanka se zgražajo)

nihčè ne ugovarjaj! — Kajti nočem

405 vršiti naskrivaj, kar mi je v čast,
a za sramoto nočem mnogih prič.

Da je sramota moja strast, sem vedela
in nisem bila slepa, da sem ženska,

da žensko vsak mrzí. Prekletstvo njej,

410 ki prva je začela s tujim možem
svoj zakon skrúiniti. V gosposki hiši
je vzknila ta sramota za vse ženske;
kajti če je nenravnost všeč gospodi,
je ljudstvo več ne smatra za grdó.

415 Sovražim tudi tiste, ki jim nravnost
je na jeziku, a skrivaj grešé.

(Proti Aphroditini sohi.)

Mogočna Kypris, morske pene hčerka,
kako se upajo pogledati

v oči soprogom in se ne bojé,

420 da bi začele govoriti stene
ali temà, njihova pomočnica?

Jaz rajši umrjem, kot da bi se reklo,

da sem osramotila svojega možá

in lastno deco. Naj živé svobodno

425 in uživajo ugled v Athenah slavnih,
da jih ne bo za svojo mater sram.

Kajti celo junak se čuti sužnja,

če mora sramovati se za starše.

Le eno vredno več je kot življenje:

430 če ímaš čisto in pošteno vest.

Človeka zlobnega odkrije čas

in mu postavi pred oči zrcalo
kot mladi deklici — o da bi mene ne!

Načelnica zbora.

Ah, da krepost je v čislih vsepovsod
435 in žanje vrlo slavo pri ljudeh!

Dvorjanka.

Gospa, usoda tvoja me je prvi hip
prestrašila, a vidim, da sem bila
nepametna; modreje sodiš vdrugič
kot prvič; nič izrednega, nič čudnega
440 te ni zadelo; to je srd boginje.
Kaj čuda? Ljubiš — kakor mnogi drugi!
In potlej hočeš iz ljubezni umreti?
Ni baš uteha, če naj vsi umró,
ki ljubijo in hočejo ljubiti!
445 Naval ljubezni je neodoljiv;
kdor je volján, mu je ljubezen mila,
a kdor ji iz prevzetnosti kljubuje,
ga trešči bogvekam. V višinah etra
in v morskih globočinah vlada Kypris,
450 ki seje in delí povsod ljubezen;
njeni otroci smo zemljani vsi.
Kdor čita stare knjige, kdor je sam
med Muzami, ta vé, kako je Zevs
nekoč Semélo vzljubil, vé, kako
455 je jasna Eos iz ljubezni vzela
v nebó si Kephala.¹³ In vendar še
živita v nebu sredi med bogovi
in druží ju ljubezen, sílnejša od njih.

- A ti se upiraš? O potem bi te
 460 bil moral oče zaroditi pač
 pod drugimi pogoji in bogovi,
 če nočeš spoštovati teh zakonov.
 Kaj meniš, koliko razumnih mož
 predobro vidi ženin greh, a noče
 465 ga videti?! O koliko očetov
 pomaga sinu pri ljubavnih spletkah!
 To ljudska je modrost: kar ni lepó,
 to skrivaj! Tenka vest ni vedno dobra.
 Saj niti hišna streha ne sedi
 470 na stenah vodoravno po merilu.
 Usode tok te je s seboj odnesel,
 zaman se trudiš plavati navzgor.
 Da le več dobrega kot zla storiš,
 si lahko zadovoljna, saj si človek.
 475 Zlomiselna ne bodi, drago dete,
 ne prevzetuj! Prevzetnost je, če hočeš
 močnejša biti, nego so bogovi.
 Pogumno ljubi! To je božja volja.
 Ljubezen je bolezen, išči leka!
 480 Zagovore imamo in čarila,
 zdravilo mora biti tudi zate.
 Prepozno bi ga našla moška glava,
 če ga ne najde niti ženska lèst.

Načelnica zbora.

- O Phaidra, dasi je nasvèt dvorjanke
 485 za zdaj ugodnejši, te vendar hvalim.
 Seveda bolj te muči moja hvala,
 bolestnejša je nego njena graja.

Phaidra.

Saj to je, kar ljudem domove ruši
 in lepa mesta, — sladki govori.
 490 Ne sme se govoriti, kar ugaja
 ušesom, ampak to, kar čast rodi.

Dvorjanka.

Kaj pridigaš? Besede lepe so odveč,
 zdaj treba je moža, da bo čimprej
 in brez ovinkov zvedel, kaj ti je.
 495 Da ti življenje ni v nevarnosti,
 kako bi mogla k temu te navajati?
 A ker gre za življenje, ni zamere.

Phaidra.

O strašni jezik! Kaj ne boš še tiho?
 Da ne izustiš več besed ostudnih!

Dvorjanka.

500 Da, res — a zate boljše so od lepih!
 In boljše je dejanje, če te reši,
 kot puhle fraze, ki te pogubé.

Phaidra.

Resnično, toda gnusno govoriš!
 Rotim te pri bogovih — ne naprej!
 505 Ljubezen me še ni zaslužnila,
 a če sramoto hvališ, zrušim se
 v prepad, ki se ga zdaj ogibljem.

Dvorjanka.

Če misliš, da je greh, ne smela bi
 potem ljubiti. A tako — me slušaj!
 510 Najboljše je, če se mi voljno vdaš.
 Imam doma — baš sem se zdaj domislila —
 čarovna sredstva za ljubezen, ki
 ozdrávijo ti srčno bol, pri tem pa
 ne žalijo časti in ne razuma,
 515 samo če ti ne bodeš strahopetna.

Phaidra.

Je li tvoj lek mazilo ali pilo?

Dvorjanka.

Ne vem. Pomoči trebaš, ne pouka!

Phaidra.

Bojim se, da izkažeš se premodro.

Dvorjanka.

Kje zate ni strahú? — Pa česa se bojiš?

Phaidra.

520 Da me izdaš Thesejevemu sinu.

Dvorjanka.

Le bodi brez skrbi! Vse prav storim.

(Odhaja; pred Aphroditinim kipom.)

Samo da mi pomagaš, Kypris, ti,
 o hčerka morske pene. Drugo vem,
 kako naj rečem znotraj svojim dragim.

ČETRTE PRIZOR.

(Phaidra. Zbor.)

Zbor.

- 525 O Eros, Eros, če ti prispeš,
hrepenenje ovlaži človeško oko
in duša tone v razkošju!
Nikoli ne pridi v pogubo mi, Eros,
nikoli ne rani čez mero srcá!
- 530 Bolj kot ognja plamen,
bolj kot solnea žar
peče Aphroditina puščica,
ki jo Eros, Zevsov sin,
izstrelil v srcé.
- 535 Ni prav, ni prav, da v Olympiji le
in v pythijskem hramu Apollonovem
žrtvuje ljudstvo hellensko.
Zakaj ne časti tudi njega, tirana,
ki ključé imá od presladkih dvoran
- 540 ljubke Aphrodite?
Eros, silni bog,
spremlja smrtnike skoz vse življenje:
snuje dobro, snuje zlo
vedno in povsod.
-
- 545 V Ojchaliji¹⁴ živila
je deklica kakor žrebíca,
brez možá in brez ženina še.
Ko v prah se je rušilo njeno domovje,
bežala je plaha kot vila pred Panom,

- 550 toda ob klanju in dimu,
ob krvavih svatovskih pesmih
jo Aphrodita je dala
sinu Alkmene.¹⁵
O svatba usodna!
- 555 O zidovi thebanski,
o sveti studenec Dirkin,
vi Aphrodite poznate oblast.
Med gromom in bliskom je Zevs se pojavil,
v naročje je padla mu Bakchova mati,¹⁶
- 560 toda namesto ljubezni
objela jo smrt je usodna.
Strašna je sila ljubezni,
kakor čebela,
med nosi in želo.
-

TRETJE DEJANJE.

PRVI PRIZOR.

(Phaidra. Zbor.)

Phaidra

(ki je že dalje časa prisluškovala pri vratih).

565 Molčite, žene! Izgubljena sem.

Načelnica zbora.

Kaj je v palači, Phaidra, česa se bojiš?

Phaidra.

Tiho, da slišim, kaj tam govoré!

Načelnica zbora.

Molčim; a to ne bo nič dobrega.

Phaidra.

O joj, o groza,
570 kaj reva trpim!

Načelnica zbora.

Kakšen čuješ glas, kakšen krik?
Povej, gospa, katera strašna vest
te je osúpila?

Phaidra.

Po meni je! Stopite semle k vratom
575 in čujte, kakšen hrup hrumi v palači!

Načelnica zbora.

Ti si pri vratih,
čuti moraš ti,
kaj odmeva iz palače.
Reci, reci mi,
580 kaj se je zgodilo!

Phaidra.

Sin Amazonke,
prijateljice konj,
Hippolytos kriči
in strašno zmerja mojo služabnico.

Načelnica zbora.

585 Krik čujem, pa ne vem,
kaj naj pomeni;
povej mi ti! Pri vratih bolje slišiš.

Phaidra.

O čisto jasno zmerja jo,
da je snubačica,
590 ki je gospoda svojega izdala.

Načelnica zbora.

Gorje, gorje! Izdana si, gospa!
Kaj naj storim za té?
Skrivnost ni več skrivnost! Zgubljena si!

Phaidra.

Ah! Ah!

Načelnica zbora.

595 Izdana po prijateljih!

Phaidra.

Uničila me je, izdala mojo bol.
Lek je iskala, pa je našla strup.

Načelnica zbora.

In zdaj? Kaj boš? Kako se rešiš bede?

Phaidra.

600 Le eno vem, in to je smrt. To je
edini lek, ki reši me trpljenja.

DRUGI PRIZOR.

(Prejšnji. Hippolytos.)

Hippolytos

(plane iz palače; za njim dvorjanka, ki ga hoče zadržati).

O mati zemlja, svetli solnčni žarki,
ah, čul sem glas neslišanih besed!

Dvorjanka.

Mladenič, molči, da te kdo ne sliši!

Hippolytos.

Ne morem. Prehudó je, kar sem čul.

Dvorjanka.

605 Pri tvoji beli roki te rotim.

Hippolytos

(jo odrine).

Proč roko! Ne dotikaj se mi plašča!

Dvorjanka.

Na tleh te prosim, prizanesi mi!

Hippolytos

(hladno in mirno).

Čemu? Ko nisi rekla zla, kot praviš.

Dvorjanka.

(vstane).

Kar sem ti rekla, ni za vsakega.

Hippolytos.

610 Kar je lepó, to naj jih mnogo vé.

Dvorjanka.

Mladenič, svoje prisege ne pozabi!

Hippolytos.

Jezik je prisegel, srcé ne vé o tem.

Dvorjanka.

Kaj hočeš? Svoje drage boš uničil?

Hippolytos.

Fuj! Kdor je nepošten, ta drag mi ni.

Dvorjanka.

615 Odpusti, sin! Grešiti je človeško.

Hippolytos

(se obrne vstran. Dvorjanka odstopi.)

O Zevs, zakaj si hotel, da zagleda
luč solnca ženska, to varljivo zlo!

Če hotel si množiti rod človeški,
ni bilo treba, da iz žene raste,

620 saj lahko bi ljudje v svetiščih tvojih
otroke kupovali za zlató,

železo ali baker, kakor bi

pač mogel kdo. In v hiši bil bi mir,

624 brez žene bi svobodno živel vsak.

627 Veliko zlo je žena; čuj dokaz!

Glej, oče, ki jo je zarodil in vzgojíl,
dá hčerki doto, da bi se je znebil.

630 In mož, ki v hišo je dobil strupeno zel,
krasi vesel hudobnega malika,

obeša nanj obleko ter zapravlja

633 denar in blagovitost svoje hiše.

638 Najlažje vozi, kdor ima za ženo
neznatno, omejeno, dobro stvarco.

640 Premodre bi vsaj jaz ne maral, take,
ki bi mi modrovala bolj, kot ženi gre.

Te so v ljubezni zmožne vseh zvijač,
neumno ženo pa vsaj kratka pamet
varuje pred različnimi norostmi.

645 In pa — dvorjank, teh ne bi k ženi pustil,
le nema zver je zanjo prava družba,
da ne bi mogla niti govoriti
nikomur, niti ga poslušati.

Tako pa žena snuje zle naklepe,
640 iz hiše pa raznaša jih dvorjanka.
Tako kot ti, brezvestna duša, si prišla
ponujat mi očetovo soprogo,
zamé nedotakljivo. K vrelcu grem
in z živo vodo si uho izplaknem.

655 Oskrunil sem se že, ker sem to slišal!
A dobro vedi, da te je rešila le
pobožnost moja! Da prisegel nisem,
bi moral vse povedati očetu.

Zdaj grem od doma, dokler bo Theseús
660 izven dežele; toda molčal bom.

Z očetom pa se vrnem, da bom videl,
kako ga sprejmeš ti in tvoja gospa.
Tvojo predrznost znam — sem jo izkusil.

(Pogleda Phaidro.)

665 Prekleti! Nikdar žensk ne bom dovolj
sovražil, naj še toliko rohnim.

Saj ženske hudobije so brezmejne!
K poštenosti naj kdo jih spreobrne,
če ne, naj mi pustí, da jih sovražim!

(Odide.)

TRETJI PRIZOR.

(Phaidra. Dvorjanka. Zbor.)

Phaidra.

Nesrečna, zla usoda,
 670 ki ženski preganjaš rod!
 Zgubila sem ugled.
 Kako naj razvozlam vozal?
 Sem sojena. O zemlja, solnca luč!
 Kako naj ubežim
 675 usodi in sramoto skrijem?
 Kje najdem obrambo, kje pomoč?
 Zločina se ogiblje bog in človek!
 Bol moja je neznosna,
 od vseh žená sem jaz najbolj nesrečna!

Načelnica zbora.

680 Končano je, gospa. Izpodletela
 je lèst dvorjanki tvoji. Zlo je, zlo.

Phaidra

(dvorjanki).

Hudobna ženska, skaza svojih dragih,
 kaj si storila? Zevs, moj ded, naj trešči
 ognjeno strelo vate, v prah naj te zdrobi!
 685 Mar nisem videla ti v dušo, nisem
 ti rekla, da mólči o tem, kar zdaj
 mi je v sramoto? Ti pa nisi mogla
 molčati. Niti častno umreti zdaj
 ne morem več. — Dovolj! Zdaj treba je

690 načrtov novih. Ta bo zdaj razkačen
izvrnil pred očetom tvoj greh name
in zemlja vsa klevet bo grdih polna.
Prekleta ti in vsak, kdor proti volji
prijateljev jim dela zle dobrote!

Dvorjanka.

695 Gospa, le karaj, slab je moj uspeh;
saj jasno sodbo ti bolest kalí.
A če dovoliš, vem na to odgovor.
Vzgojila sem te in ti dobro hočem.
Za tvojo bol iskala sem zdravilo,
700 a nisem našla tega, kar sem hotela.
Da se mi je obneslo, bila bi
med modrijani; saj po sreči le
se meri pri ljudeh modrosti dar.

Phaidra.

Je to pošteno zadoščenje, misliš,
705 če raniš me najprej, potem priznaš?

Dvorjanka.

Škoda besed! Res nisem bila pametna.
A tudi še sedaj se lahko rešiš.

Phaidra.

Môlči! Že prej si svetovala mi
slabó in povzročila mi sramoto.
710 Poberi se ter skrbi sama zase!
Svojo zadevo uredim si jaz.
A ve, Troizena plemenite hčerke,

izkažite ljubav mi ter molčite
o vsem, kar slišale ste pravkar tu.

Načelnica zbora.

715 Pri vzvišeni Artemidi prisegam,
da tvoje bede ne izdam nikoli.

Phaidra.

Hvala vam! Toda še en lek sem našla
za svojo bedo; čast otrokom rešim
in meni v tej nesreči bo v korist.
720 Osrāmotiti nočem domovine,
Theséju nočem nikdar na oči
po tej sramoti, če le za življenje gre.

Načelnica zbora.

Poseči hočeš li po skrajnem zlu?

Phaidra.

Umrla bom. Kako, — je moja skrb.

Načelnica zbora.

725 Ne gréši!

Phaidra.

Greh je tudi tvoja graja.
Le Aphroditi, ki me uničuje,
ustregla bom, če danes umrjem.
Ljubezen, ki me strè, je bila grenka.
A še nekomu prizadenem zlo,

- 730 če bom umrla. Gledati ne sme
ošabno na nesrečo mojo. Sam
trpel usodo skupno bo z menoj
in se naučil, kaj je trezna skromnost.
(Odide. Služabnice neso za njo počivalnico.)

ČETRTI PRIZOR.

Zbor.

- O da morem v zračne visočine,
735 da dvigne bog me na perutih
med jate okriljenih ptic!
Zletela bi kvišku nad šumno valovje
tja k Adrije bregu, k vodám Eridána,¹⁷
kjer plakajo za Phaethóntom Helija hčerke
740 in v morje škrlatno rosijo solzé,
ki v svetli se jantar gostijo.

- Šla bi k miloglasnim Hesperidam,
kjer zlata jabolka zorijo,
kjer mórja škrlatnega vladar
745 na straži stoji, da mornar ne pristane,
in čuva ponosne mejé nebá, ki ga Atlas nosi.
Tam Zevsov je grad ob studencih nebeških
in zemljica sveta bogovom rodi
življenja blaženo srečo.

- 750 O belokrili kretski brod,
ki si prinesel čez morjá
šumeče valovje
gospodarico mojo

iz srečnega domovja,
 755 nevesto, ki jo je prevarala
 zakonska sreča!
 Zlovešča ptica je letela
 za vami s Krete
 in druga vam naproti,
 760 ko pluli proti slavnim ste Athenam,
 ko brod vezali ste
 k Munychovemu¹⁸ bregu
 s sukano vrvjo
 in se izkrkali na kopno.

765 Zato je Aphrodita ji
 v srcé vsadila bolno strast
 pregrešne ljubezni
 ter ji raníla dušo.
 Preslaba je, ne more
 770 prenesti peze svojega gorjá;
 v zakonsko sobo
 se plazi, oberoč že sega
 po smrtni zanki —
 ah, že si jo ovija
 775 krog belega vratú, trepeče v strahu
 pred silno božico
 ljubezni: čast si voli,
 zato bo grešno strast
 zatrla v srcu rajši sama.

ČETRTO DEJANJE.

PRVI PRIZOR.

(Zbor. Dvorjanka. Theseus.)

Dvorjanka

(odznotrāj).

780 Gorje!

Vsi na pomoč, kar vas je blizu grada!
V zanki visi gospa, Theseja žena!

Načelnica zbora.

O joj, končano je. Ni več kraljice.
Zadrjnena visi, z vrvjo na vratu.

Dvorjanka

(odznotrāj).

785 Hitite! Daj mi kdo dvorezno jeklo,
da smrtno zanko brž prerežemo.

Načelnica zbora.

Kaj naj storimo? Naj gremo v palačo,
da rešimo gospo iz zádrge?

Ena iz zbora.

Čemu? Kaj ni dovolj služabnic mladih?
V take stvari se vtikati, ni varno.

Dvorjanka

(odznotraj).

790 Vzravnajte, položite ubogo truplo!
Bolestna straža gospodarju hiše!

Načelnica zbora.

Mrtva je torej reva, kakor čujem;
že devajo truplo na mrtvaški oder.

Theseus.

(pride ovenčan v spremstvu oborožencev na oder.)

Žene, povejte, kakšen krik je v gradu!
795 Čul menda sem bolesten glas služabnic.
In hiša ne odpira svojih vrat,
da radostno pozdravi potnika,
ki vrača se iz svetih krajev. Ni li
se kaj zgodilo staremu Pittheju?¹⁹
800 Globoko je že v letih, a bolelo
bi vendar, ko bi nam ostavil dom.

Načelnica zbora.

Ne, starcev ta usoda ne zadene,
nad mladim boš življenjem plakal, kralj.

Theseus.

Joj! Menda ne umira mi otrok?

Načelnica zbora.

805 Otrok noben. Njih mati je umrla.

Theseus.

Kaj praviš? Žena mrtva? Kakšne smrti?

Načelnica zbora.

Na zadrigo se je obesila.

Theseus.

Je bila težkih misli? Kaj je bilo?

Načelnica zbora.

810 Samo to vem. Prišlè smo stoprv sem,
da objokujemo nesrečo tvojo.

Theseus

(odloži venec).

Čemu ta venec lovorjevih listov
na moji glavi, ko sem beden romar?
Služabniki, odprite vrât zapaha
in razmaknite duri; vidim naj
815 prizor strašán, soprogo svojo, njo,
ki s svojo smrtjo me je uničila.

DRUGI PRIZOR.

(Vrata se odpro; Phaidra na mrtvaškem odru; okoli nje
žalujejo služabnice.)

Zbor.

Nesrečna žena! Strašna usoda!
Trpela si, storila,
da ruši se kraljevska hiša.
820 O smelost, o nasilje, o prekletstvo!
Lastne roke žrtev!
Kdo ti dušo je zavil v mrakote?

Theseus.

- Ah, gorje! O mesto moje,
 zadelo me je zdaj najhujše zlo!
- 825 Težkó je padla tvoja roka,
 usoda kruta, name, na moj dom.
 Je to osvete tajni žig?
 Uničen sem. Življenje ni življenje.
 Obdaja morje me gorjá,
- 830 nikoli več ne vzplavam,
 moj brod se potaplja, ne reže valov.
 Kako naj vzrok, kako naj težko usodo
 uganem, žena, ki te je gnala v smrt?
 Kot ptica iz rok — si zletela mi v Hades.
- 835 O joj, gorje! To strašno boli!
 Od daleč nekod je privrela náme
 ta kazen božja, merda za prednikov greh.

Načelnica zbora.

Ni tebe, knez, zadelo prvega to zlo;
 že marsikdo je zgubil vrlo ženo.

Theseus.

- 840 Smrti si želim; pod zemljo,
 v temíne groba naj gre moja pot,
 ko zgubil sem najdražjo družbo.
 Bridkejša meni je kot tebi tvoja smrt.
 Kdo mi pové? Odkod prišla
- 845 je v tvojo hišo, žena, misel smrti?
 Povejte, kaj se je zgodilo!
 Kaj mar zastonj živijo
 ti dvori kraljevski služabnic nebroj?

- Gorje mi! Kakšno žalost vidim v hiši!
 850 Neznosna, neizrečna je moja bol.
 Minulo je vse. Zapuščena je hiša,
 otroci moji so sirote.
 Zapustila si nas, najdražja, najboljša
 pod žarkim solncem in pod svitom zvezd.
 (Stopa proti mrtvaškemu odru.)

Zbor.

- 855 Ubogi mož! Ves dom ječi v bolesti.
 Veke so mi solze orosile
 nad nesrečo tvojo,
 v strahu trepetam, kaj pride še.

Theseus

(ob mrtvaškem odru.)

- Ha, glej!
 O, kaj je to? Glej, pisemce visi
 860 na dragi roki; nekaj hoče reči.
 Sevé, to je gotovo kakšna želja
 glede ženitve in glede otrok.
 Ne boj se, reva! Kajti ni je ženske,
 ki kdaj bi prestopila kot nevesta
 865 Thesejev prag. Kako se mi dobrika
 pečat, ki ga je vtisnil zlati prstan nje,
 ki ni je več! Odkrušiti ga moram,
 da vidim, kaj mi pisemce pové.

Zbor.

- O joj, zapóred novo zlo
 870 nam bog pošilja. Ni mi do življenja,
 ne prizanesi tudi meni, smrt!

Razpadel je kraljevski dom
in ni ga več. Gorje! Gorje!

Theseus

(se vrne).

Ah, zlo za zlom na mojo glavo pada!

Načelnica zbora.

875 Kaj je? Povej, če čuti smem!

Theseus.

Kriči, kriči to pismo do neba.
Pretežko je breme gorjá; kako se ga rešim?
Kot pesem peklenska zveni to pismo.

Načelnica zbora.

Joj, kar si rekel, je zlovešč uvod.

Theseus.

880 Nič več ne morem brzdati jezika;
zlo neizbežno, kruto čuj, o mesto!
Hippolytos je segel z drzno roko
po moji ženi, Zevsa je razžalil,
ki čuje nad zakonom. O Poseidon,
885 tri želje si spolniti mi obljubil:
izpolni eno: sina mi uniči,
da niti tega dne ne bo preživel,
če res si hotel želje izpolniti.

Načelnica zbora.

Za bóga, kralj, prekličiči, kar si rekel.
890 Kesal se boš pozneje. Slušaj me!

Theseus.

Ne morem. Še izženem ga odtod.
 Od dveh ga bo vsaj eno zlo zadelo:
 če bo Poseidon moje želje spoštoval,
 poslal ga bo še danes v temni Hades,
 895 če ne, bo sin, izgnan iz te dežele,
 po tuji zemlji v bedi se potikal.

Načelnica zbora.

Glej, baš tvoj sin prihaja, kot nalašč.
 Pomiri svojo jezo, kralj Theseús,
 ukreni, kar je tvoji hiši v prid!

TRETJI PRIZOR.

(Theseus. Hippolytos. Zbor.)

Hippolytos

(v spremstvu svojih tovarišev).

900 Tvoj krik sem čul in sem prihitel, oče.
 Toda ne vem, zakaj tako vzdihuješ.
 Povej mi, oče! Ha, kaj vidim tu?
 Soprogo tvojo mrtvo! Čudim se!
 Pravkar sem šel od nje. Pred hipom še
 905 je zrla solnčno luč. O, kaj je to?
 Kako da zdaj leži že mrtva? Oče,
 od tebe hočem to izvedeti.
 Molčiš? V nesreči se ne sme molčati.
 Srcé človeško vedno je zvedljivo
 910 in čuti hoče zlasti o nesreči.
 Ni prav, moj oče, ako bližnjemu,
 da, več kot bližnjemu, zakrivaš svojo bol.

Theseus

(ne da bi se nanj ozrl).

O grešni, domišljavi rod človeški!

Čemu učite tisoč umetnosti,

915 čemu so vse izumitve in iznajdbe,
ko enega si niste pridobili,
da znali bi učiti norce pamet.

Hippolytos.

To bil bi velik umetnik, ki znal
bi norcem pamet vsiliti — kot si dejal.

920 Toda sedaj ni čas za modrovanje,
bcjim se, da ti jezik ne preskoči
od tolike bolesti, oče moj.

Theseus

(ga še vedno ne pogleda).

Ljudje bi morali imeti jasen znak,
ki bi po njem spoznali in ločili,

925 kdo pravi je prijatelj in kdo ni.
Vsakdo bi imeti moral dvojen glas:
iskrenega in drugega tako
po priliki. Izdal bi vselej prvi
lažnivost drugega. Tako bi nas
930 ne mogel nihče več prevarati.

Hippolytos.

Ni morda od prijateljev kedó
opravljal me pri tebi, da sem na sumu,
čeprav si nisem svest nobene krivde?

Strmim! Plašijo me besede tvoje
935 zmedene, zdravi pameti protivne.

Theseus

(kakor zgoraj).

Gorje! Le kam se vzpenjaš, duh človeški?
 Kaj ni mejé za drznost in smelóst?
 Če bo od roda do roda vedno rasla
 in se bo v zlobi kosal s prednikom
 940 naslednik, bodo morali bogovi
 ustvariti še drugo zemljo, da bo
 dovolj prostora za vse hudobije.

(Se naglo okrene k Hippolytu.)

Poglejte tega! Lasten sin je moj,
 pa mi je ženo oskrunil. Jasno priča
 945 proti zločincu sama rajnica.

(Hippolytos se obrne vstran.)

O le poglej, če me je že bližina
 tvoja oskrunila, očetu v lice!
 Ha, ti odličnik družiš se z bogovi?
 Ti skromni, čisti, nedotaknjeni!?
 950 Ne morem tvojemu báhanju verjeti,
 sicer bogove bi imel za norce.
 Le bahaj se, krušnari s svojo svetóstjo,
 češ da živiš le od rastlinske hrane,
 le služi oduševljen knezu Orphéju
 955 ter išči čare v nêštevlnih knjigah!
 Ujel si se. Pred takimi se vsak varuj,
 ker s svetimi besedami lovijo,
 a snujejo najgrše. — Ta je mrtva.
 To misliš, da te reši? To te baš
 960 pokoplje, lopov! Kajti kakšna prisega,
 kakšen dokaz je jačji nego ona,

- ki mrtva te dolži? Da te sovraži,
 boš rekel, da je nezakonski sin
 zakonskim prirojen sovražnik,
 965 da je pod nič prodala svoje življenje,
 ko uničila je svojce iz sovraštva
 do tebe. Nôre, meniš, so le ženske,
 a moški ne? Poznam mladeniče,
 ki niso nič bolj trdni nego ženske,
 970 če jim ljubezen mlado glavo zmeša.
 Pa kaj bi se s teboj še dalje pričkal?
 Tamle je jasna priča — mrtvo truplo.
 Poberi se čimprej iz te dežele,
 ogiblji posvečenih se Athen
 975 in vseh dežel, kjer vlada moje žezlo!
 Če to, kar si mi storil, mirno vtaknem v žep,
 potem bo Sinis²⁰ isthmiški tajil
 in bahal se, da nisem ga ubil,
 Skeironske²¹ morske skale bodo rekle,
 980 da nisem bil zločincem strog sodnik.

Načelnica zbora.

Zdaj vem, da ni na svetu nihče srečen,
 kajti najvišje se je obrnilo.

Hippolytos.

- Strašno srdit si, oče, in razdražen.
 A stvar, ki poteguješ se za njo,
 985 ni lepa, če natanko jo razgrneš.
 Jaz nisem vešč zagovoru pred ljudstvom,
 pred sovrstniki že in v manjši družbi.
 Pa to mi je le v čast; saj marsikdo,

- ki v modri družbi komaj zine, plete
 990 pri množici si lovorjeve vence.
 A vendar moram jezik razvozlati,
 ker je prišla nesreča. Záčnem s tem,
 s čimer si mislil, da me najprej ujameš,
 ker ne bom vedel ti odgovora.
- 995 V deželi tej, pod solncem, ki ga gledaš,
 možá ni treznejšega kot sem jaz —
 (Theseus se razburja.)
 če tudi oporekaš. Prav častim
 bogove in živim s prijatelji,
 ki zla ne delajo, ne napeljujejo
 1000 in ne pomagajo k sramotnim činom.
 Svojih drugóv ne zasmehujem, oče,
 prijatelj sem, naj so navzoči ali ne.
 In v tem, kar meniš, da si mi dokazal,
 sem čist; nedolžen sem do tega hipa.
- 1005 Čutne ljubezni ne poznam, le kar
 sem slišal ali na slikah videl.
 Pa tudi teh ne gledam rad. Deviška
 je moja duša. Toda čista misel
 je morda tudi tebi slab dokaz. Tedaj
 1010 pa ti povej, kaj me je zapeljalo!
 Je bila Phaidra lepša nego druge vse?
 Sem morda upal, da mi s tvojo ženo
 v naročje pade tudi prestol tvoj?
 Nezmisel! Blažen bi bil moral biti.
- 1015 In — ali trezen mož stremi po vladi?
 Nikakor! Zasleypljen pač mora biti,
 kogar kraljevska krona veseli.
 Jaz prvi bi bil rad v hellenskih tekmah,

- v državi pa, o, tu sem prav rad drugi
 1020 in z dobrimi prijatelji sem srečen.
 Tako še laže delam, in ker ni
 nevarnosti, ne menjal bi za žezlo.
 — Vse veš. Le enega še nisem rekel.
 Če imél bi tako pričo, kot sem sam,
 1025 in bi pred živo Phaidro spor ravnal,
 bi lahko našel prave krivce, oče.
 Tako pa ti prisegam pri čuvarju
 priseg, pri Zevsu, in pri zemlji naši,
 da nisem se dotaknil tvoje žene,
 1030 da nisem niti mislil niti želel.
 Poginem naj brez slave, brez imena,
 ne sprejmi trupla mi ne zemlja, ne morjé,
 ako sem podel človek! — Kakšen strah
 ji je življenje vzela, tega ne vem.
 Ničesar več ne smem povedati.

Načelnica zbora.

- 1035 Dovolj si obdolžitve izpodbil,
 poroštvo je prisega pri bogovih.

Theseus.

- Mar ni čarovnik in slepar ta mož?
 Najprej očeta sramoti, potem
 1040 pa misli ga utéšiti s krotkóstjo.

Hippolytos.

I tvoje ravnanje se mi čudno zdi.
 Če ti bi bil moj sin in jaz tvoj oče,
 bi dal te usmrtiti, ne izgnati,
 če bi se bil dotaknil moje žene.

Theseus.

- 1045 Kako dostojno! Ne, ne boš umrl
tako, kot sam si kazeni si odmeril.
Prelahka je zločincu nagla smrt.
Izgnan iz domovine se boš klatil,
na tuji zemlji siromak prosjak.

Hippolytos.

- 1050 Moj Bog! Kaj misliš? Nočeš čakati,
da čas bo pričal? Hočeš me izgnati?

Theseus.

Da, preko morja, preko mej Atlanta,
če bi le šlo — tako te sovražim.

Hippolytos.

- 1055 Niso ti mar prisege, ne dokazi,
ne vprašaš vedežev? Brez sodbe me podiš?

Theseus.

To pismo verno priča. Kaj bi žrebal?
Kaj mar mi ptica, ki nad glavo kroži?

Hippolytos.

- 1060 Bogovi! Ah, zakaj molčim še dalje,
ko me pogublja to, ker vas spoštujem?
A ne! Prelomil bi samó prisego,
a teh, ki bi jih moral, ne bi prepričal.

Theseus.

O joj! Kako me čednost tvoja bije!
Zapústi domovino! Brž odtod!

Hippolytos.

1065 A kam naj revež grem? Kateri tujec
me sprejme v hišo, ko pod tako krivdo
podi me oče iz dežele svoje?

Theseus.

Morda bo kdo vesel, če pride v hišo
mu za prijatelja skrunilec žen.

Hippolytos.

1070 Ojoj, to bôde v srce, jokal bi,
če lopov sem pred tabo in pred svetom.

Theseus.

Takrat bi bil premišljaj in vzdihoval,
ko skrunil si očetovo soprogo!

Hippolytos.

1075 O ti zidovje, dôbi glas in pričaj,
sem li zares propalica in lopov!

Theseus.

Prav zvito se zatekaš k nemim pričam.

(Pokaže mrtvo Phaidro.)

Glej, tvoje delo te molčé dolži!

Hippolytos.

O ko bi mogel sam predsé stopiti
in jókati sočutno nad bolestjo!

Theseus.

1080 Sam sebe spoštovati si navajen
bolj nego starše, ki si jih dolžan.

Hippolytos.

O tužna mati, tužno moje rojstvo!
Nikomur ne privoščim nezakonstva.

Theseus.

Oprode, odvedíte ga! Kaj niste
1085 čuli, da sem že davno ga izgnal?

Hippolytos.

Kdor se me bo dotaknil, mu bo žal!
Ti sam me tiraj proč, če si pogumen!

Theseus.

Storim, če nočeš slušati ukaza.
Sočutja mi ne gane tvoj izgon.
(Odide v grad. Vrata se zapro.)

ČETRTI PRIZOR.

(Hippolytos. Zbor.)

Hippolytos.

1090 Odloženo je menda. Ah, gorje!
Vse vem, a le povedati ne znam.
Najljubša vseh bogov, Letoje hčerka,
prijateljica, lovska mi družica,
Athene slavne moram zapustiti!
1095 O zbogom, mesto Erechtejevo,
o zbogom tla troizenska, radost mladih let!
Zadnjič te vidim in pozdravljam zdaj!

- Mladosti moje drugi, pridite,
 tolážite, spremíte me odtod!
- 1100 Čist sem in trezen, kot ne bo več níhče,
 čeprav očetu se drugačen zdim.
 (O d i d e s s p r e m s t v o m.)

Zbor.

- Kajpada, kadar prevzame mi dušo
 misel na skrbnost bogov,
 mineva me žalost in strah.
- 1105 Toda gine mi upanje v modro previdnost,
 če gledam usodo in delo ljudi.
 Danes tako, jutri tako —
 vsak dan drugo smer
 ubira in blodi tok
- 1110 življenja človeškega.
 Čujte molitev, bogovi in Mojra,²²
 srečno naj vedno živim,
 naj mi duša nikdár ne okusi bolesti!
 Preveč idealna naj ne bom,
 1115 a tudi mišljenja nizkotnega ne.
 Danes tako, jutri tako —
 lahek značaj živí
 le od danes do jutri.
 Taka naj bom tudi jaz.
- 1120 Čista ni več moja vera, ko vidim
 proti vsej nadi, kaj se godi.
 Bežáti sem videla v tujo deželo
 najsvétlejšo zvezdo Helláde
 zaradi cčetove jeze.

1125 O ve sipine na mestni obali,
o gorske dobrane, odšel je on,
ki s hitrimi psi je lovil zverjad
ob boku Artemide svete.

Žrebcev beneških ne bo več zaprezal,
1130 nič več ne bo po obali drevíl
izvežbanih konj brzonoge dvojice.

Utihnila budna bo pesem,
ne bo se razlegala godba
po dvorih očetne palače.

1135 V globokem lesovju ne venča nihčè
hladníce Artemidi. Tvoj izgon
uničil je nade dekletom.

Meni pa tvoja nesreča
bo solze izžemala,

1140 trpela s teboj bom usodo,
nikoli zasluženó.

Nesrečna mati, kaj si ga rodila?

Ah, svajam se z bogovi!

O nerazdružne sestre,

1145 božice miline,
kako ste mogle ga poslati
iz domovine, iz očetne hiše,
njega, čistega, nedolžnega? •

Načelnica zbora.

Glej, bliža se Hippolytov oproda!

1150 Hiti k palači! Mrk mu je pogled.

PETO DEJANJE.

PRVI PRIZOR.

(Glasnik. Theseus. Zbor.)

Glasnik

(nastopi od strani).

Kje najdem brž vladarja te dežele,
Theséja, žene? Ako veste, mi
povejte! Je li morda notri v gradu?

Načelnica zbora.

Tu, glej, vprav sam prihaja iz gradú.

Glasnik.

1155 Theseús, bolešno poročilo sem
prinesel tebi in vsem državljanom,
ki bivajo v Athenah in v Troizenu.

Theseus.

Kaj je? Zadela morda je nenadno
sosednji mesti spet nesreča nova?

Glasnik.

1160 Hippolyta ni več, kot pravimo!
Življenje mu visi le še na nitki.

Theseus.

Kako? Ga je ubil morda sovražnik,
ker mu je ženo oskrnil kot očetu?

Glasnik.

1165 Ubila ga je vprega lastnih konj
in kletev tvojih ust, ki z njo prekel
si lastnega sinú pred svojim lastnim
očetom, mórja silnim gospodarjem.

Theseus.

Bogovi! O Poseidon! Ti si res
moj oče, ker si kletey mojo uslišal.
1170 Povej, kako je poginil! O kako
ga je dosegel meč Pravice, njega,
ki je očetovo oskrnil čast?

Glasnik.

Blizu obale, ki jo morje izpira,
smo česali s česali konjske grive.
1175 Jokali smo. Prišla je namreč vest,
da več ne bo Hippolytova noga
hodila tod, da si ga ti izgnal.
Tu sam je prišel na obalo k nam
ter nam prinesel isto žalno pesem,
1180 za njim pa nepregleden zbor drugóv.
Naposled reče, ko mu jok zastane:
»Čemu izgubljam glavo? Pokoriti
se moram, oče je ukazal! Brž,
služabniki, zaprésite mi konje!
1185 Za mene tega mesta nič več ni.«

- Nato se je pcdvizal sleheren mož
in preden odletí beseda, voz
stoji naprežen pred gospodom svojim.
Ta zgrabi vajeti ter skoči brž
- 1190 na voz in proži k nebu roke, moli:
»O Zeus, če sem zločinec, naj me več ne bo!
Daj, da moj oče — naj bom mrtev ali živ —
sprevidi, da mi storil je krivico!«
- 1195 Pograbi bič in v dir požene hkrati
vse štiri konje. Sluge se držimo
tik vajeti za voz; tako je šlo
naravnost proti Argu in Epídauru.
Bilí smo malone na širnem polju,
kjer onkraj naših mej se spušča stena
- 1200 k Saronskemu zalivu, kar začujemo
podzemen hrum; zamolklo je bobnelo
kot Zevsov grom, da nas je strah prevzel.
Tu konji dvignejo glavó in strižejo
z ušesi, mi pa v silnem strahu gledamo,
- 1205 odkod prihaja hrum. Ob morskem bregu
se vzpenja proti nebu val strašán,
da več ne vidimo Skeirónske stene,
ne Isthma, ne Asklepijeve skale.
In val narašča, krog in krog vali
- 1210 se silna pena, vrè, bučí morjé
in val orjaški žene proti bregu,
kjer stal je naš četverovprežni voz.
Tu zakipí, razkolje se na troje,
iz srede plane tur, pošast strašnà,
- 1215 obala vsa odmeva od rjojenja.
Strahota za uho! Pogled neznosen!

- Prestrašijo se konji in splašé.
 Gospod, ki dobro konjsko čud pozna,
 nategne vajeti, se nagne vznak
 1220 in vleče za jermenje kot mornar
 za veslo. Konji stisnejo z zobmi
 kovano uzdo in drvé naprej,
 ni mar jim vešča roka niti uzda
 ni čvrsti jarem. Če je z vajeti
 1225 v rokah na mehki pesek kretal tek,
 je skočil tur pred voz in splašil konje,
 da so skočili vstran. A če so drli
 zdivjani proti skali, se je bližal
 in tiho šel za vozom, dokler ni
 1230 kolesa treščil v skalo, da je voz
 omahnil v ravnovesju in se zvrnil.
 Letelo je vse vprek: kolesna pesta
 in lunki in osí. Ubogi naš
 gospod se je zapletel med jermenje
 1235 in vlečejo v zamotku konji ga po tleh.
 Udari z drago glavo ob skalovje,
 meso se trga, revež jadikuje:
 »Stojte, rejenci mojih jasli, stojte!
 Ne ubijte me! Ah, oče — tvoja kletev!
 1240 Nikogar ni, da reši poštenjaka?«
 O, marsikdo bi ga bil rešil rad,
 a zaostali vsi predaleč smo za njim.
 Tu se izvije iz vezi in pade —
 še sam ne vem, kako je to prišlo —
 1245 ter odletí iz vajetov polmrtev.
 Izginili so konji in pošast
 usodna, strašni tur, menda so se

udrli v skalovita tla. — Le suženj
sem tvoje hiše, kralj, toda nikdár
1250 ne bom verjeti mogel slabega
o tvojem sinu, pa se naj obesijo
makari ženske vse, naj spišejo
kar celo goro pisem,²³ če jim je drago;
jaz vem, da je pošten in plemenit.

Načelnica zbora.

1255 Gorje! Spet nov udarec, novo zlo!
Neodvratna je usoda, ki nas tepe.

Theseus.

Sovražim ga — zato sem bil vesel
novice prvi hip. A zdaj me strah
je pred bogovi in pred njim, saj sin
1260 je moj. Zdaj nisem ne vesel, ne žalosten.

Glasnik.

Kaj torej? Naj li gremo po nesrečnika?
Kaj naj storimo, da ti ustrezemo?
Premisli! Če ti svetovati smem,
ne bodi krut nesrečnemu otroku!

Theseus.

1265 Le prinesite ga, da mu pogledam
v oko, dokažem spričo božje kazni —
čeprav taji — da mi je ženo oskrnil.

(Glasnik odide.)

Hippolytos.

1440 Zdravstvuj i ti, devica blažena!
Lahkò se ločiš od ljubezni dolge!
Po tvoji volji spravim se z očetom,
saj vedno tvoje sem besede slušal.
Joj, že mi léga na oči temà!

1445 Moj oče, primi, dvigni mi telo!
(Se zlekne, Theseus ga podpira.)

Theseus.

Moj sin, kaj delaš? Ah, nesrečni oče!

Hippolytos.

Glej, smrt! Odprta vidim groba vrata.

Theseus.

Na duši mi boš pustil svojo kletev?

Hippolytos.

Ne! Ne! Umora tega te oproščam.

Theseus.

1450 Kaj praviš? Da mi odpustiš prelito kri?

Hippolytos.

Prisegam pri devici lokostrelki.

Theseus.

Predragi, blagodušen si očetu.

Hippolytos.

O zbogom, oče, zbogom tisočkrat!

Theseus.

O srce plemenito in pobožno!

Hippolytos.

1455 O da so ti zakonski sini taki!

Theseus.

Počakaj, sin, nikar me ne zapústi!

Hippolytos.

Ne morem, oče. — Mrtev sem že, mrtev!
Zakrij, zakrij obraz mi s plaščem, oče!

Theseus

(položi mrtvega sina ter mu zakrije oči; služabniki dvig-
ejo nosilnico in jo neso v grad).

O slavno mesto Pállade Athene,
1460 ah, kakšnega moža si izgubilo!
Nesrečnik jaz, bom li pozabil kdaj
na tvoj udarec, zlobna Aphrodita?

(Odide za nosilnico.)

Zbor

(odhaja).

Nesreča in žalost zadela je vse
meščane nenadno.
V potokih razlije se morje solzá;
če zadene nesreča visoke glavé,
glas globlje in dalje odmeva.

Opombe.

¹ Kypris (Kypridos) je pridevek Aphroditi, ki so jo častili posebno na Kypru.

² Elevzinski misteriji = tajna služba božja na čast Demetri. Ta kult je baje ustanovila boginja Demeter sama. Kdor je posvečen v te misterije, sme upati, da bo že na zemlji srečen, v podzemlju pa bo imel odličnejše mesto nego drugi.

³ Pallas, stric Theseja, je hotel temu iztrgati vladarstvo in mu je s svojimi sinovi stregel po življenju. Theseus pa jih je nekaj ubil, nekaj jih je ušlo. V herojski dobi se je mogel morilec sorodnikov očistiti s tem, da je šel v prognanstvo.

⁴ Boginja Leto, mati Apollona in Artemide.

⁵ Pan, bog gozdov in pastirjev, je rad imel razposajeno veselost, a se je naslajal tudi na nenadni duševni razvnetosti in zmedenosti (panika!).

⁶ Boginja Hekata: njeno torišče so ceste in križpotja, ki jih osvetljuje mesečina (strahovi in demonske prikazni).

⁷ Spremljevalci boginje Meter Oreia, matere bogov, ki so jo častili zlasti v gorskih maloazijskih višinah in na Kreti, Phaidrini domovini.

⁸ Rhea Kybele, ki so jo častili z divjimi orgijami. Med vriskanjem in hrupno godbo so begali korybantje vriskaje po gorskih gozdovih.

⁹ Athenci, potomci atiškega praheroja Erechteja.

¹⁰ Veneti na severni obali Jadranskega morja so sloveli po izborni konjereji.

¹¹ Ljubezen njene matere Pasiphaje, ki je ljubila tura, je bila nenaravna.

¹² Ljubezen njene sestre Ariadne je bila nesrečna, ker jo je Theseus zapustil. Pozneje jo je vzljubil Bachos. — S tem, da se Phaidra spomni matere in sestre, hoče naznačiti tajnost lastne ljubezni, ki je obenem nenaravna in nesrečna.

¹³ Lep attiški lovec, ki ga je vzljubila božica Eos (Zora).

¹⁴ V Oichaliji na Euboji je živel kralj Eurytos s hčerko Iolo. Eros je Herakleju vdahnil strastno ljubezen do Iole, a oče je Herakleju ni hotel dati. Zato je Herakles razrušil mesto, ubil Euryta, Iolo pa odvedel kot vojno ujetnico.

¹⁵ Herakleju.

¹⁶ Semele.

¹⁷ Eridanos, bajna reka, ki se izliva v Okean, pozneje = Pad.

¹⁸ Munychos, heroj, po katerem se zove athensko pristanišče Munychia.

¹⁹ Thesejev vzgojitelj.

²⁰ Sinis, glasovit razbojnik na Isthmu, ki ga je ubil Theseus.

²¹ Skale na megarski obali, imenovane po razbojniku Skeironu, ki ga je ubil Theseus in vrgel raz te skale.

²² Boginja usode.

²³ Pismo na roki mrtve Phaidre je obrekovalo Hippolyta.

